

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGI**

GULISTON DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI

**“UZLUKSIZ TA'LIM TIZIMIDA MALAKALI
MUTAXASSISLARNI TAYYORLASHNING MUAMMO VA
YECHIMLARI: 5 E MODEL MOHIYATI, XORIJIY
TAJRIBALAR” MAVZUSIDA RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY
ANJUMAN MATERIALLARI**

2026-YIL 22-23-MAY

**«GRAND KONDOR PRINT»
TOSHKENT – 2026**

UDK: 219.246:69.28:34

KBK: 122.215.148

T 097

DOI: <https://zenodo.org/records/20696033>

“Uzluksiz ta’lim tizimida malakali mutaxassislarni tayyorlashning muammo va yechimlari: 5E modeli mohiyati, xorijiy tajribalar” mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy anjuman materiallari, (23-may 2026-yil). [To’plam]: – Toshkent: “GRAND KONDOR PRINT”, 2026 y., 1009 b.

Ushbu to’plamga 2026-yil 22-23-may kunlari Guliston davlat pedagogika instituti Pedagogika fakulteti “Boshlang’ich ta’lim metodikasi” hamda “Maktabgacha ta’lim” kafedralarida “Uzluksiz ta’lim tizimida malakali mutaxassislarni tayyorlashning muammo va yechimlari: 5E modeli mohiyati, xorijiy tajribalar” mavzusidagi respublika ilmiy-amaliy anjuman qatnashchilarining ma’ruza materiallari kiritilgan. Ilmiy-amaliy anjuman materiallari to’plamida respublika oliy ta’lim muassasalarining professor-o’qituvchilari, ilmiy tadqiqotchilar, magistrlar, doktorantlar, talabalarning ilmiy maqolalari o’rin olgan.

Taqrizchilar:

B.Abdullayeva – pedagogika fanlari doktori, professor

S.I.Qulmamatov – pedagogika fanlari nomzodi, dotsent

Mas’ul muharrir:

N.T.Misirova – pedagogika fanlari bo’yicha falsafa doktori(PhD), dotsent.

M.Dj.Toshmatova – pedagogika fanlari bo’yicha falsafa doktori(PhD), dotsent.

M.Berdiyeva – “Maktabgacha ta’lim” kafedrası mudiri, p.f.f.d.(PhD), dotsent v.b.

D.A.Utanbayeva – pedagogika fanlari bo’yicha falsafa doktori(PhD), dosent v.b.

Tashkilotchilar:

D.M.Elmuratova – “Boshlang’ich ta’lim metodikasi” kafedrası mudiri, pedagogika fanlari bo’yicha falsafa doktori(PhD), professor v.b.

A.A.Bolibekov – “Maktabgacha ta’lim” kafedrası dotsenti, pedagogika fanlari nomzodi.

Tahrir hay’ati:

A.Nizamov, X.Umarov, M.Toshmatova, M.Eshonqulova, M.Bayzakova, G.Umarova, D.Nosirova, G.Yusufaliyeva, K.Eshonqulova, D.Kurbanova, J.Ro’zimatov, G.Niyozova, N.Sulaymanova, G.Shoymatova, B.Xolyigitova, J.Sheranova, G.Xolmatova, Sh.Jabbarova, U.Bakirova.

Mas’ullar:

N.Abduraxmonova – pedagogika fanlari bo’yicha falsafa doktori(PhD), katta oq’ituvchi

M.Raimqulova – “Maktabgacha ta’lim” kafedrası o’qituvchisi

To’plamda nashr etilgan maqola va tezislardagi ma’lumotlarning haqqoniyligiga mualliflar mas’uldirlar.

KIRISH

Jahon ta'lim tizimidagi islohotlar va zamonaviy talablarning oshishi, ta'lim jarayoniga innovatsion yondashuv va texnologiyalarni joriy etishni taqozo etmoqda. Ta'lim jarayoniga tatbiq etilayotgan innovatiya usullari samarasi bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy-pedagogik ijodkorligi xarakteri va uning rivojlanganligi darajasiga bevosita bog'liq.

Mamlakatimizda ta'lim tizimini isloh qilish, yuqori malakali mutaxassislarni tayyorlash borasida innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llash borasida keng ko'lamli tadbirlar amalga oshirilmoqda. Uzluksiz ta'lim tizimining barcha bosqichlarida ta'lim samaradorligini oshirish, yukak pedagogik mahoratga ega kadrlar tayyorlash orqali sifatli ta'lim berish imkoniyatlarini kengaytirish bugungi kunning ustuvor vazifalaridan biridir. Bu borada ta'lim sohasida faoliyat yurituvchi pedagoglarning amaliyotdagi ko'nikmalarini mustahkamlash va ilmiy izlanuvchanlikni rivojlantirishga qaratilgan texnologiyalarni takomillashtirish hamda innovatsion faoliyatning turli darajalarini talab darajasida egallashlari uchun xorijiy tajribalarga asoslangan ta'lim muhitini, pedagogik sharoitlar va didaktik imkoniyatlarni ta'minlash o'ziga xos ahamiyat kasb etadi.

Kadrlar salohiyati jamiyatning iqtisodiy, siyosiy va ma'naviy barqarorligini ta'minlovchi asosiy omillardan biridir. Malakali, bilimli va yuksak ma'naviyatli kadrlar jamiyatda innovatsion rivojlanishni ta'minlaydi, ijtimoiy muammolarni hal etishda muhim rol o'ynaydi hamda davlat boshqaruvi tizimining samaradorligini oshiradi. Shu bilan birga, kadrlar salohiyatining yetarli darajada rivojlanmaganligi ijtimoiy tengsizlik, ishsizlik, boshqaruvdagi samarasizlik kabi muammolarni keltirib chiqarishi mumkin. Bu esa jamiyat barqarorligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Jamiyat barqarorligini ta'minlashda kadrlar salohiyatini yuksaltirish masalasi faqat iqtisodiy yoki tashkiliy muammo bo'lib qolmay, balki chuqur ijtimoiy-falsafiy mazmun kasb etadi. Chunki bu jarayon insonning bilim, tafakkur, qadriyatlar va ma'naviy dunyosining rivojlanishi bilan chambarchas bog'liqdir. Kadrlar tayyorlash tizimida zamonaviy yondashuvlarni joriy etish, ta'lim sifati va samaradorligini oshirish, yosh avlodni har tomonlama barkamol etib tarbiyalash muhim vazifalardan hisoblanadi.

Shuningdek, kadrlar salohiyatini yuksaltirish jarayonida innovatsion texnologiyalarni keng joriy etish, ilm-fan va ishlab chiqarish integratsiyasini kuchaytirish, uzluksiz ta'lim tizimini rivojlantirish muhim o'rin tutadi. Bu esa nafaqat iqtisodiy samaradorlikni oshiradi, balki jamiyatda ijtimoiy adolat, barqarorlik va farovonlikni ta'minlashga xizmat qiladi.

Guliston davlat pedagogika institutida o'tkazilayotgan "Uzluksiz ta'lim tizimida malakali mutaxassislarni tayyorlashning muammo va yechimlari: 5E modeli mohiyati, xorijiy tajribalar" mavzusidagi respublika ilmiy-amaliy anjuman mazkur yo'nalishda olib borilayotgan ilmiy izlanishlarni muhokama qilish, mavjud muammolarni aniqlash va ularning yechimlarini ishlab chiqish uchun muhim ilmiy maydon hisoblanadi. Ushbu anjuman doirasida kadrlar salohiyatini oshirishning nazariy va amaliy jihatlarini, inson kapitalini rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari, ta'lim tizimini

takomillashtirish, zamonaviy boshqaruv mexanizmlarini joriy etish kabi masalalar keng qamrovda tahlil etiladi.

Mazkur anjuman materiallari uzluksiz ta'lim tizimida malakali kadrlar tayyorlashning dolzarb muammolarini chuqur o'rganish, amaliy tavsiyalar ishlab chiqishda muhim manba bo'lib xizmat qiladi. Shu jihatdan, mazkur ilmiy-amaliy anjuman mamlakatimizda malakali kadrlar tayyorlash, zamonaviy yondashuvlar va xorijiy tajribalar asosida ularning kasbiy kompetentligini rivojlantirish yo'lida muhim ahamiyat kasb etadi.

Guliston davlat pedagogika instituti
rektori J.X.KARSHIBAYEV

ekan. Akademik Azizxon Qayumovning buyuk navoiyshunos-sharqshunos bo'lib yetishishiga sabab Qo'qonda otasi –mashhur shoir va tazkirnavis Po'latxon Qayumiy domladan qadimgi yozma merosimizni ,arab va fors tillarini chuqur o'rganganidir. Bunday misollarni yuzlab keltirish mumkin ".Hozirda taraqqiy etgan davlatlarning ko'pi Sarq mintaqasida joylashgan. Ular qatoridan Yaponiya, Janubiy Koreya, Xitoy, Hindiston, Indoneziya, Malayziya, Singapur, Turkiya, Arab mintaqasi davlatlari o'rin olgan. Qolaversa, O'zbekistonning asosiy strategik hamkorlari ham ana shu davlatlardir. O'zbekiston keyingi o'n yilliklarda mintaqada mehnat resurslari , ishchi kuchini eksport qiluvchi yetakchi davlatga aylanib ulgurdi. Ko'plab fuqarolarimiz turli davlatlarda mehnat qilib, mamlakatimiz iqtisodiyoti rivojiga baholi qudrat hissa qo'shib kelmoqdalar, fuqarolarimizning ko'pchiligi til bilmaslik oqibatida noqulay vaziyatlarga tushganliklaridan norozi bo'lmoqdalar. Shundan ko'rinib turibdiki, tillarni maktab yoshidanoq o'rganganlari juda o'rinlidir. Ayni vaqtda mamlakatimiz uchun har qachongidan ham ko'proq koreysshunos, yaponshunos, xitoyshunos, arabshunos, hindshunos, afg'onshunos,turkshunos, eronshunoslarga , umuman olganda, mamlakatimiz manfaatlarini qat'iy himoya etuvchi sharqshunos – mutaxassislarga ehtiyoj keskin oshmoqda. Shunday ekan, sharq tillariga yo'naltirilgan maktablarni har bir viloyatda tashkil etish zarur. Kuchli millat, kuchli davlat bo'lishimiz uchun ham juda zarurdir.Bobolarimiz bejizga "Til bilgan –el biladi" –deyishmagan. Kelgusida yetuk sharqshunos bo'lishni istagan yoshlarning aynan maktabdan boshlab Sharq tillarini o'rganishi mamlakatimiz ravnaqi uchun xizmat qiladi

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 10.12.2012-yildagi qarori.PQ-1875.
- 1.O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Qarorlari. Maktabgacha ta'lim tizimini 2030 yilgach rivojlantirish konsepsiyasi.
- 2..G. Mamanboyeva. "Ma'naviyat so'zda emas , tafakkurda" Ma'rifat gazetasi-Toshkent, 2018 yil 24-fevral son. S-9.
3. Z. Namozova."Ingliz tili xonasi o'quvchilarning sevimli manziliga aylandi" Boshlang'ich ta'lim jurnali – Toshkent 2018 yil 10-son 24-sahifa.
4. 4-sinf Tarbiya darsligi . Mualliflar:.O.V.Usmanova,Y.V.Riskulova –Toshkent 2023-yil .Novda 72-sahifa.
5. A. Mannonov "Sharq tillarini o'rganish ehtiyoji : muammo va yechimlar"Ma'rifat gazetasi- Toshkent, 2018 yil 11-aprel.No-29. S. 1-6
6. Maktabgacha va maktab ta'limi vazirliginig 2026-yil 31-martdagi 115-sonli buyrug'i.

BOSHLANG'ICH SINF O'QUVCHILARIDA TABIATGA BO'LGAN QIZIQISHNI SHAKLLANTIRISH ASOSIDA TADQIQOTCHILIKKA YO'NALTIRISHNING PSIXOLOGIK-PEDAGOGIK XUSUSIYATLARI

Jabbarova Shahodat Ibrohim qizi
Guliston davlat pedagogika institute
o'qituvchisi,GulDU tayanch doktoranti

Email: shahodatjabbarova94@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarida tabiatga bo'lgan qiziqishni shakllantirish orqali ularni tadqiqotchilik faoliyatiga yo'naltirishning psixologik-pedagogik xususiyatlari tahlil qilingan. O'quvchilarning yosh va individual xususiyatlari, bilishga bo'lgan ehtiyojlari hamda ekologik tafakkurini rivojlantirish omillari yoritilgan. Shuningdek, ta'lim jarayonida interfaol metodlar, kuzatish, tajriba va amaliy faoliyatlardan foydalanishning ahamiyati ochib berilgan.

Kalit so'zlar: boshlang'ich ta'lim, tabiatga qiziqish, tadqiqotchilik faoliyati, psixologik xususiyatlar, pedagogik yondashuv, ekologik tarbiya, interfaol metodlar, kuzatish, tajriba, bilish faoliyati.

Annotation: This article analyzes the psychological and pedagogical features of directing primary school students toward research activities through developing their interest in nature. The study highlights students' age and individual characteristics, cognitive needs, and factors influencing the development of ecological thinking. It also reveals the importance of using interactive methods, observation, experiments, and practical activities in the educational process.

Keywords: primary education, interest in nature, research activity, psychological characteristics, pedagogical approach, ecological education, interactive methods, observation, experiment, cognitive activity.

Аннотация: В данной статье рассматриваются психолого-педагогические особенности формирования у учащихся начальных классов интереса к природе и направления их к исследовательской деятельности. Освещаются возрастные и индивидуальные особенности учащихся, их познавательные потребности, а также факторы развития экологического мышления. Особое внимание уделяется значению интерактивных методов, наблюдения, эксперимента и практической деятельности в образовательном процессе.

Ключевые слова: начальное образование, интерес к природе, исследовательская деятельность, психологические особенности, педагогический подход, экологическое воспитание, интерактивные методы, наблюдение, эксперимент, познавательная деятельность.

Kichik yoshdagi bolalarni tabiat bilan tanishtirishda ta'lim-tarbiya jarayonida ularning ongida atrofni o'rab olgan dunyo haqida hissiy tajribaga asoslangan aniq bilimlar hosil qilish muhimdir. Haqiqatni to'g'ri aks ettiruvchi bilimlar berilmasi, bolalarda tabiat haqida noto'g'ri tushunchalar hosil bo'ladi. Noto'g'ri tushunchalarni tuzatish yangi tushunchalar hosil qilishga nisbatan ancha qiyinroqdir. Shuning uchun bolalarda maktabgacha ta'lim yoshidanoq, his etilish, qabul qilib olish va zehniy rivojlanish tajribalariga asoslangan holda tabiat haqida ilmiy dunyoqarashlarning shakllanishi juda muhimdir.

Jumladan, Lev Semyonovich Vigotskiy[1] tomonidan bolaning ijtimoiy rivojlanish nazariyasi ishlab chiqilib, unda "yaqin rivojlanish zonasi" orqali o'quvchini mustaqil izlanishga bosqichma-bosqich olib chiqish asoslangan. Bu yondashuv tadqiqotchilik faoliyatini tashkil etishda metodologik asos bo'lib xizmat qiladi.

Vasiliy Vasilevich Davыdov[2] va Daniil Borisovich Elkonin[3] ishlarida rivojlantiruvchi ta'lim konsepsiyasi doirasida o'quvchilarning mustaqil fikrlash va tadqiqotchilik qobiliyatlarini shakllantirish masalalari yoritilgan.

Pyotr Yakovlevich Galperin[4] tomonidan ishlab chiqilgan aqliy harakatlarni bosqichma-bosqich shakllantirish nazariyasi esa tadqiqotchilik faoliyatini amaliy harakatlar orqali rivojlantirishning ilmiy asosini beradi.

Shu bilan birga, Aleksey Nikolaevich Leontev[]ning faoliyat nazariyasida ta'lim jarayonida o'quvchining faol sub'ekt sifatida ishtirok etishi va bilimni faoliyat orqali o'zlashtirishi zarurligi ta'kidlangan.

Pedagogik jihatdan, Isaak Yakovlevich Lerner[5] va Mixail Nikolaevich Skatkin[6] ta'lim mazmunida ijodiy va tadqiqotchilik faoliyatini rivojlantirish masalalarini ilmiy asoslab berganlar.

Zamonaviy tadqiqotlarda esa kompetensiyaviy va tadqiqotga asoslangan ta'lim yondashuvlari (inquiry-based learning) orqali tabiiy savodxonlikni rivojlantirish mexanizmlari ishlab chiqilgan bo'lib, bu jarayonda o'quvchining mustaqil izlanishi, tajriba o'tkazishi va xulosa chiqarishi asosiy o'rin tutadi

Taniqli biolog I.P.Pavlov[7] ta'limotiga ko'ra, insonning tabiatdagi narsa va hodisalardan olayotgan ta'siri birinchi signal sistemasini, ularni ifodalovchi so'z esa, ikkinchi signal sistemasini hosil qiladi. Bilishning hissiy tomoni birinchi signal sistemasi bilan bog'liq, bu ko'rgazmali, obrazli tafakkurga asoslangan bo'lib, miya po'stlog'idagi muvaffaqiyatli bog'lanishni o'z ichiga oladi, ya'ni tashqi dunyodagi narsa va hodisalarni sezishda, idrok qilishda va tasavvurda bevosita aks etadi. Bilimning ratsional tomoni, abstrakt tafakkur, ya'ni tushunchalarning hosil bo'lish jarayoni ikkinchi signal sistemasi bilan bog'liqdir. Ikkinchi signal sistemasi tashqi dunyo bilan faqat birinchi signal sistemasi orqali aloqa olib boradi, shuning uchun tafakkur sezgi va idroksiz bo'lish, biron narsa haqida aniq tasavvurga ega bo'lmay turib tushuncha hosil qilinishi mumkin emas.

I.P.Pavlov[] o'z tadqiqot ishlarida «Hissiy bilimning fiziologik asosi – ko'rish, eshitish, hid bilish, teri, harakatlantiruvchi va boshqa analizatorlarning birgalikdagi faoliyatidir» - degan edi.

Ta'kidlash joikki, o'zlashtirishda qancha ko'p analizatorlar birgalikda ishtirok etsa, tasavvur va tushuncha shunchalik aniq, boy va ma'noli bo'ladi. Demak, bolalarni tabiat bilan tanishtirish asosiga birinchi navbatda ko'rgazmalilikni qo'yish kerak, ya'ni narsa va hodisalar ularning sezgi a'zolariga bevosita ta'sir etishi, bolalar narsalarni ko'rib, qo'l bilan ushlab ko'rishlari, eshitib, hidlab ko'rishlari, ta'mini tatib ko'rishlari, ya'ni ularning xususiyatlarini seza bilish imkoniyatlariga ega bo'lishlari shart.

Uyda, sayrda, darsda, darsdan tashqari mashg'ulotlarda, o'yinlarda va mehnatda, tabiatdagi narsa va hodisalarni bolalarga ta'sir etishi natijasida ularda seza bilish tajribalari to'planib boradi. Kichik maktab yoshidagi bolalar erta tongda maktabga yetgunga qadar ketayotganlarida ko'chadagi ob-havo sharoiti (sovuq, issiq, iliq va namlik)ni seza oladilar. Qo'llarini yuvganlarida, cho'milish vaqtida, o'yinlarda suvning xususiyatlarini (sovuqligi, ilqligi, sachrash, toshlarning suvda cho'kishi yoki

yog'ochning suzib yurishi)ni payqay oladilar. Hayvonlarni parvarish qilishda esa ularning harakatlarini, odatlarini bilib oladilar. Bola tabiat bilan yaqin munosabatda bo'lishi natijasida, undagi narsa va hodisalarni yaqqol ko'rib, idrok qilish imkoniyatiga ega bo'ladi. Lekin ko'pincha bola narsalarni payqamay qolishi yoki muhim bo'lmagan tomonlarga diqqat qilib, idrok qilgan narsalarini noto'g'ri tasvirlashi mumkin. 6-7 yoshdagi bola uchayotgan qushlarni hamma vaqt ham sezmasligi mumkin.

O'quvchi dastlab atrofda hayvonlarni uchratganda u birinchi navbatda uning kattaligiga e'tibor beradi, akvariumda suzib yurgan baliqni ko'rsatib uni «yuryapti» yoki «qanotlarini silkityapti», - deb aytadi. Bundan ma'lum bo'ladiki, bolani tabiat bilan tanishtirishda unga hodisa yoki narsani ko'rsatishning o'zigina kifoya qilmaydi.

Bunda bugungi kunda o'quvchi uchun asosiy tabiat hodisalari, atrof muhit o'zagrishlari, elementar bilimlar bilan tushunib olishlari uchun 1-2 sinflar uchun mo'ljallangan "Tabiiy fanlar" darsligi amalga oshiradi. Bu borada bevosita unda tashqi olamni o'rgatish jarayonida maqsadga muvofiq rahbarlik qilinishi zarur. Bu esa tarbiyachining bolaning idrokini yo'lga soladigan, diqqatini ko'rish va eshitishi muhim bo'lgan narsa va hodisalarga to'g'ri yo'naltiruvchi so'zlarida ifodalanadi.

Boshlang'ich sinfda dastlab o'uvchi uchun tabiatni o'rganish ko'proq ona tilini bilish bilan yaqindan bog'liqdir. Bu yoshda sezib idrok qilishdan ko'ra so'z bilan aytib idrok qilish mustahkam o'zlashtiriladi. Sezib idrok qilishda tabiat haqidagi hamma bilimlarni boshlang'ich manbai ekanligini doimo nazarda tutish kerak, aniqroq qilib aytganda, bolalar ongida haqiqatni aks ettirish faqat idrok qilish bilan bog'langan so'zlar yordamida hosil qilinishi mumkin.

Tushuncha – bu miyaning analitik-sintetik faoliyatining natijasidir. Tabiatdagi narsa va hodisalarning bir necha marta sezib idrok qilinishi, ularning boshqalari bilan taqqoslab ko'rilishi, ulardagi eng muhim belgilarning so'zlarda aks ettirilishi natijasida tushuncha hosil bo'ladi. Tushuncha bolalar faoliyatida o'yin va mehnatda o'zlashtiriladi va tekshirib ko'riladi.

Tizimli o'quv faoliyatining izchil hamda uzluksiz tashkil etilishi boshlang'ich sinf o'quvchilarining fikrlash doirasini kengaytiradi, tafakkurini boyitadi. Ushbu yosh davri o'quvchilarida tafakkurning o'sishi aynan mana shu jarayonning kechishi bilan bog'liq.

Boshlang'ich ta'lim jarayonining muhim bosqichlari bo'lgan 1- va 2-sinflarda o'qituvchining asosiy vazifasi o'quvchilarga o'rganilayotgan ma'lumotlarning alohida unsurlari o'rtasidagi mavjud aloqalarni ko'rsatib berishdan iborat. Ana shu maqsadga yo'naltirilgan topshiriqlarning o'quv yili davomida hamda yil sayin ortib borishi natijasida 3-sinfga kelib, o'quvchilar dars jarayonida o'zlashtirilayotgan tushunchalarni ular o'rtasidagi nisbatlarni o'zaro taqqoslash asosida tavsiflashni o'rganadilar. 4-sinfda o'quvchilardan u yoki bu topshiriqlarni bajarish jarayonida bir qadar kengroq fikr yuritishni talab etuvchi topshiriqlar soni ortib boradi.

Ma'lum narsa va hodisalarni tavsiflay olish ko'nikma va malakalarining shakllanishi boshlang'ich sinf o'quvchilarida tobora murakkablashib borayotgan aqliy faoliyatni tashkil eta olish tajribasini yuzaga keltiradi. U asta-sekin idrokdan ajralib,

o'quv materialini mustaqil o'zlashtirishga yo'naltirilgan faoliyatni tashkil etish jarayoniga aylanadi.

Mantiqiy fikrlash va abstrakt tafakkur boshlang'ich sinf o'quvchilarida tabiat va uning asoslari haqidagi bilimlarni nazariy jihatdan o'rganish imkoniyatini ancha kengaytiradi. Buning natijasida o'quvchilarning tabiatni bilishga bo'lgan qiziqishlari darajasi va mazmunini ifodalovchi jihatlar ko'zga tashlana boshlaydi. Chunonchi, tabiat jismlari yoki hodisalarning asoslari, ularning kelib chiqish (yoki sodir bo'lish) sabablari, ichki aloqalari, ular o'rtasidagi munosabatlar, asosiy belgilari, o'ziga xos xususiyatlarini anglash kabi holatlarning namoyon bo'lishi yuqorida qayd etilgan fikrning isbotidir.

Boshlang'ich ta'lim tizimida o'quvchilarda predmet va hodisalarning ichki xususiyatlarini bilishga nisbatan intilish yuzaga keladi, jumladan, O'simliklar qanday bo'ladi?, Hayvonot olami, O'rmon va o'tloqlar nima?, Hayvonot bog'i nima?, Kuzda nimalar bo'ladi? Vaqt nima?, Hafta nima degani?, Yil fasllari qanday almashadi?, Tabiat qishga qanday tayyorlanadi?.. Bu kabi qiziqarli savollar, ular maktabgacha ta'lim muassasalari tarbiyalanuvchilari bo'lganlaridayoq paydo bo'ladi, uning asosiy javoblarini 1-2 sinfdan "Tabiiy fanlar" darsligini o'zlashtirish jarayonida amalga oshadi. Bu kabi intilishning yuzaga kelishi va mustahkamlanishi o'quvchilarda tabiatni bilishga bo'lgan qiziqishning nisbiy barqarorligi va uning differensiyalanishiga ko'ra tavsiflanadi.

Xulosa sifatida aytish mumkinki, kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda tadqiqotchilik faoliyatini rivojlantirish tabiiy savodxonlikni shakllantirishning asosiy mexanizmi hisoblanadi. Tadqiqotga asoslangan ta'lim orqali o'quvchilarda ilmiy dunyoqarash, dalillarga asoslangan fikrlash va hayotiy muammolarni hal etish qobiliyatlari rivojlanadi. Bu esa ularni kelgusida raqobatbardosh va ongli shaxs sifatida shakllantirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Malikova Y.V. Tabiiy fanlar. Umumiy o'rta ta'lim maktablarining 1-sinfi uchun darslik, I, II, III, IV qism / Y.V. Malikova. - Toshkent: "Novda Edutainment", 2024. - 52 b.
2. Malikova Y.V. Tabiiy fanlar. Umumiy o'rta ta'lim maktablarining 3-sinfi uchun darslik, I, II, III, IV qism / Y.V. Malikova. - Toshkent. "Novda Edutainment", 2023. - 120 b
3. Malikova Y.V. Tabiiy fanlar. Umumiy o'rta ta'lim maktablarining 4-sinfi uchun darslik, I, II, III, IV qism / Y.V. Malikova, S.V. Kosyanenko. - Toshkent. "Novda Edutainment", 2023. - 136 b.
4. Suyunov D.A. (2024). Boshlang'ich sinf o'qituvchilarda tabiiy fanlarni o'qitishda tabiatga nisbatan ijobiy muhitni shakllantirish. Inter education & global study, (8), 349-354.
5. Sayfullaev G.M Tabiatshunoslik darslarida sinfdan tashqari ishlarni tashkil etish. O'quv qo'llanma Buxoro-2020.
6. Tigay O.E. Tabiiy fanlar. Umumiy o'rta ta'lim maktablarining 2-sinfi uchun darslik, I, II, III, IV qism / O.E. Tigay. - Toshkent. "Novda Edutainment", 2023. - 104 b.
7. G'aybullayev N. va boshqalar. Pedagogika. O'quv qo'llanma. - T., 2005

31	<i>Umirzaqova Zilola.</i> ILLYUSTRATSIYALANGAN HIKOYALAR VOSITASIDA O'QUVCHILARDA OG'ZAKI NUTQ KO'NIKMASINI RIVOJLANTIRISH.	766
32	<i>Bobokulova Laylo Abdullayevna.</i> REFLEKSIV KOMPETENSIYANI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNING DIDAKTIK IMKONIYATLARI.	769
33	<i>SH.A.Egamberdiyeva.</i> ONLAYN TA'LIM OLISH TALABALAR O'ZIGA ISHONCHI VA VIRTUAL IJTIMOIIY BAHOLASH.	775
34	<i>Shamsiyabonu Egamqulova Jamshid qizi.</i> ZAMONAVIIY TALABLAR ASOSIDA MAKTAB O'QUVCHILARINI KASB-HUNARGA YO'NALTIRISH ISHLARINI TASHKIL ETISH	779
35	<i>Jamshid Ro'zimatov, Norbo'tayeva Ozoda.</i> KICHIK MAKTAB YOSHIDAGI O'QUVCHILARDA TABIIY SAVODXONLIKNI SHAKLLANTIRISH ZAMONAVIIY TA'LIM TIZIMINING MUHIM VAZIFALARIDAN BIRI SIFATIDA.	782
36	<i>Pardabayeva Sitara Rustam qizi.</i> TIL-MILLAT KO'ZGUSI	787
37	<i>Jabbarova Shahodat Ibrohim qizi.</i> BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA TABIIATGA BO'LGAN QIZIQISHNI SHAKLLANTIRISH ASOSIDA TADQIQOTCHILIKKA YO'NALTIRISHNING PSIXOLOGIK-PEDAGOGIK XUSUSIYATLARI.	791
38	<i>Shavkatova Nargiza.</i> BOSHLANG'ICH SINIF MATEMATIKA DARSLARIDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH.	795
39	<i>Shahlo Usmonova Saidjon qizi.</i> ZAMONAVIIY TALABLAR ASOSIDA BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA DIAGRAMMAVIIY MASALALAR ORQALI KASB-HUNARGA YO'NALTIRISH ISHLARINI TASHKIL ETISH	797
40	<i>Turdimurodova Muazzam Muzaffarbek qizi.</i> INKLYUZIV TA'LIMDA BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINI IJTIMOIIYLASHUVINING MAVJUD MUAMMOLARI	801
41	<i>Laylo Berdiqulova Erkin qizi.</i> ZAMONAVIIY TA'LIM TALABLARI ASOSIDA BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA O'QISH MALAKASINI SHAKLLANTIRISH HAMDA ULARNI KASB-HUNARGA YO'NALTIRISHNING PEDAGOGIK ASOSLARI	805
42	<i>Maxmudova Charos Ravshan qizi.</i> ZAMONAVIIY TALABLAR ASOSIDA MAKTAB O'QUVCHILARINI KASB-HUNARGA YO'NALTIRISH ISHLARINI TASHKIL ETISH	808
43	<i>Dustmurodov G'iyos Xusan o'g'li.</i> UZLUKSIZ TA'LIM TIZIMIDA ONA TILI O'QITISHNI ISLOH QILISHNING LINGVODIDAKTIK ASOSLARI	812
44	<i>Abdullayeva Asila Ulug'bek qizi.</i> ONA TILINING INSON HAYOTIDAGI O'RNI	816
45	<i>Qaxxarova Nazira Nuridillo qizi.</i> BURHONIDDIN ZARNUJIYNING "TA'LIM AL-MUTA'ALLIM" ASARIDA ILM VA ILM AHLINI ULUG'LASHGA OID QARASHLAR	819
46	<i>Shamsiddinov G'iyosjon Husniddin o'g'li.</i> NEYROPEDAGOGIKA ASOSIDA O'QUVCHILARNING KASBIY QIZIQISHLARINI ANIQLASH	822
47	<i>Ismoilova Maxliyo Do'sbek qizi</i> KASB-HUNARGA YO'NALTIRISH ISHLARINI TASHKIL ETISHDA MAKTAB VA OTA-ONALAR HAMKORLIGI	825
48	<i>Allanazarova Maftuna Qobul qizi.</i> MALAKA OSHIRISH SIFATINI BOSHQARISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISHNING FALSAFIIY	827

**“UZLUKSIZ TA’LIM TIZIMIDA MALAKALI
MUTAXASSISLARNI TAYYORLASHNING MUAMMO VA
YECHIMLARI: 5 E MODEL MOHIYATI, XORIJIY
TAJRIBALAR” MAVZUSIDA RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY
ANJUMAN MATERIALLARI**

2026-YIL 22-23-MAY

Bosishga ruxsat etildi. 04.06.2026 y.
Qog`oz bichimi 60x84 1/16.
Times New Roman garniturasida terildi.
Ofset uslubida oq qog`ozda chop etildi.
Nashriyot hisob tabog`i 54. 5, Adadi 100. Buyurtma № 71
Bahosi kelishuv asosida

“BROK CLASS SERVIS” MChJ bosmaxonasida chop etildi.
Manzil: Toshkent shahar Zargarlik ko'chasi, Segizbayeva 10a.